

Хайдура Г. М.  
аспірант,

Кіровоградський національний технічний університет

Haidura H. M.  
Postgraduate,

Kirovohrad National Technical University

## ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ АЗИЙСЬКОГО ДОСВІДУ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

### PROSPECTS OF THE USAGE OF ASIAN STATE EXPERIENCE IN THE SPHERE OF RESEARCH ACTIVITY REGULATION ON HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS IN UKRAINE

**Анотація.** Статтю присвячено узагальненню теоретичних положень, методичних підходів та науково-практичних рекомендацій щодо формування та використання механізму державного регулювання (ДР) дослідницької діяльності закладів вищої освіти України з врахуванням досвіду азійських країн. Досліджено теоретичні засади інноваційного розвитку системи закладів вищої освіти (ІР СЗВО), визначено класифікаційні ознаки чинних форм та моделей ДР діяльності їх науково-дослідницького сектору (НДС), узагальнено особливості міжнародного досвіду ДР ІР НДС СЗВО в умовах переходу до глобальної моделі постіндустріальної економіки знань. Обґрунтовуються стратегічні напрями ІР НДС СЗВО на міжрегіональному рівні; розробляються пропозиції щодо удосконалення організаційно-економічних основ механізму здійснення цього процесу на мезоекономічному рівні національної економіки; визначаються умови фінансового лідирування інноваційно-активних ВНЗ та розробляється процесно-орієнтована модель фінансування розробок і досліджень із залученням азійського досвіду використання важелів ДР ІР НДС.

**Ключові слова:** механізм регулювання, форми та методи державного регулювання, дослідницький сектор навчальних закладів системи вищої освіти.

**Постановка проблеми.** Теоретичне узагальнення змісту категорії «інноваційний розвиток науково-дослідницького сектора системи закладів вищої освіти» (ІР НДС СЗВО) дає змогу сформулювати визначення сутності його державного регулювання (ДР) як практичного організаційного, адміністративно-розпорядного впливу органів державного управління (ОДУ) на відносини, процеси та структурні елементи національної економіки (НЕ), що охоплюють сферу науково-дослідницької діяльності СЗВО, для їх упорядкування, збереження та перетворення форм, який опирається на владні повноваження держави, створює умови для тривалого та безпроблемного функціонування для отримання очікуваних значимих соціальних та економічних результатів.

Для досягнення конкретних цілей ДР у подальшому будемо послуговуватися визначенням категорії «науково-дослідницький сектор системи закладів вищої освіти» (НДС СЗВО) як сукупності підрозділів ВНЗ III–IV рівнів акредитації, що здійснюють наукову, науково-технічну та інноваційну діяльність, трансфер технологій у межах організації діяльності системи провайдерів освітніх послуг, що мають за мету реалізацію дослідницької компоненти в процесі забезпечення якості вищої освіти (ЯВО).

Видається достатньо очевидним, що в основу ДР ІР НДС СЗВО, що лише за певних умов набуває ознак довшої системності і функціонує як багаторівнева, ієрархічна, частково саморегульована, потребує прогнозування та регулювання довгострокового економічного розвитку сукупність взаємопов'язаних елементів, повинен покладатися процес планомірного розвитку НДС у складі комерційного, маркетингового та інвестиційного

складників їх цілісного інноваційного потенціалу, а також використання сукупності методів вирішення завдань розроблення стратегії, механізмів, інструментів та форм розвитку дослідницької активності з можливістю отримання результатів світового рівня та їх подальшого використання у профільній (освітній) діяльності. У ході ефективного регуляторного втручання реалізуються можливості коригувати напрям, швидкість реалізації і характер цільових орієнтирів розвитку НДС як об'єкту управління, відбувається їх оцінювання з погляду відповідності потребам задоволення економічних інтересів зацікавлених сторін діяльності.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Методологічні основи дослідження особливостей функціонування НДС СЗВО та їх ДР системно розглядають у своїх працях українські вчені О. Амоша, Л. Антошкіна, Т. Боголіб, Н. Верхоглядова, В. Геєць, О. Грішнова, І. Каленюк, О. Романовський та ін. [1–6; 8; 9]. Різноманітні аспекти інноваційного розвитку закладів вищої освіти розглядають Дж. Альден, Ф. Альтбах, Г. Беккер, А. Біркс, Дж. Філден, М. Гіббонс, А. Мертен [10–13; 15; 16; 19]. Так, Дж. Філден визначає шість ключових позицій, які відіграє держава у процесі ДР системи вищої освіти (СВО): визначення структури та розміру сектора СВО; моніторинг та регулювання у співпраці з міністерством фінансів, чисельності студентів шляхом визначення обсягів фінансування державного замовлення на підготовку необхідної кількості фахівців; забезпечення рівноправного доступу претендентів на отримання вищої освіти; визначення ролі приватних ЗВО і засобів їх регулювання; раціональний розвиток потенціалу у сфері досліджень на базі визнаних уні-

верситетів; розроблення національної стратегії розвитку СВО з гарантією того, що державою здійснюється фінансування випуску фахівців із навичками, які мають високу якість і є затребуваними на ринку праці [15].

У працях згаданих авторів стратегічними напрямками діяльності ОДУ в процесі реалізації ними регуляторної функції, у тому числі стосовно НДС СЗВО, розглядаються: створення та реалізація законодавчої бази та правового поля вільного розвитку суб'єктів економічного процесу в поєднанні з контролем дотримання ними нормативно-правових актів; створення та забезпечення умов здійснення сумлінної конкуренції засобами регулювання цінової політики; вибіркове стимулювання виробників стратегічно важливих товарів (послуг); здійснення ефективної соціальної політики засобами регулювання рівня зайнятості, розподілу ресурсів і доходів між індивідами; проведення ефективної державної політики адаптації суб'єктів діяльності до зміни кон'юнктури на ринках. ДР IP НДС СЗВО здійснюється на основі засобів впливу ОДУ на його об'єкт: прямого впливу або непрямих методів створення умов для самостійного вибору об'єктами управління варіантів дій, що відповідають стратегічній меті економічної політики держави (рис. 1).

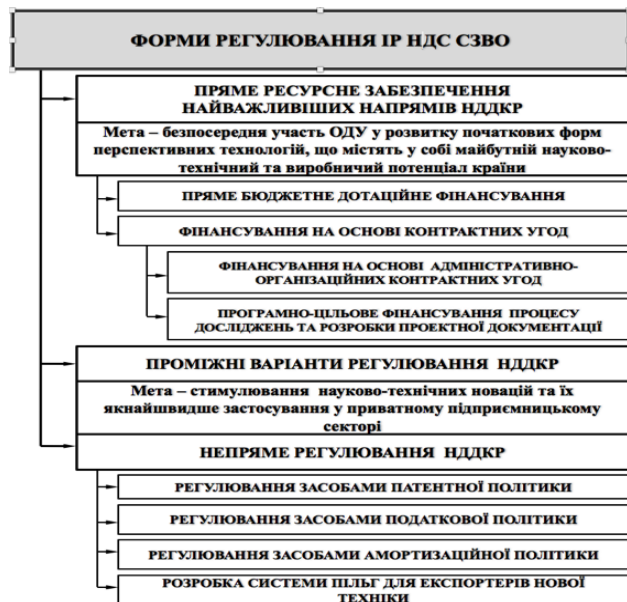


Рис. 1. Форми ДР IP НДС СЗВО

**Мета статті** полягає в узагальненні теоретико-методичних підходів та розробленні науково-практичних рекомендацій щодо формування та використання механізму ДР IP НДС СЗВО України з урахуванням досвіду азійських країн.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** Проблеми IP НДС СЗВО в науково-методичному плані є недостатньо розробленими. Поглиблення наукових, організаційних, економічних засад ДР убачається в подальшому розвитку стратегічних напрямів IP НДС СЗВО, становленні його організаційно-економічного механізму. На основі аналізу міжнародного досвіду ДР [14; 20] зроблено висновки про принципову придатність використання конкретної форми прямого, непрямого або проміжного варіанту втручання ОДУ в процес IP НДС СЗВО залежно від позиціонування ступеня та обсягу участі в розвитку перспективних технологій, зацікавленості в їх поширенні в підприємницькому секторі НЕ (рис. 2).

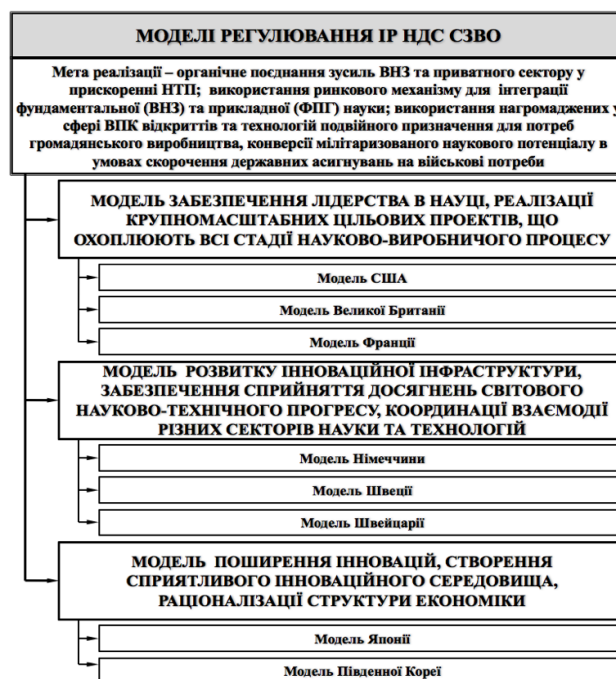


Рис. 2. Моделі регулювання IP НДС СЗВО

Для встановлення ступеня результативності заходів ДР IP НДС СЗВО в масштабах НЕ нами досліджено досвід азійських країн у сфері здійснення аналізу та оцінювання особливостей регулювання процесів із використанням моделей рейтингового оцінювання (МРО) конкурентних позицій приватних ВНЗ (ПВНЗ), що орієнтовані на інноваційний розвиток [17] (табл. 1).

МРО ґрунтується на уточненні та конкретизації показників міжнародних рейтингів, що пов'язані з IP НДС СЗВО (The Global Competitiveness Report, The Global Innovation Index, European Innovation Scoreboard, Doing Business, QS HESS Ranking, Bloomberg Innovation Index), їх адаптації та поширенні на новий клас об'єктів, якими визначено інноваційно орієнтовані ВНЗ окремих країн (із використанням принципових засад визначення інноваційно активних ВНЗ за методологією розрахунку субіндексу Research Performance Ranking індексу рейтингування провідних університетів світу RUR, показників Шанхайського академічного рейтингу, THE World University Ranking Version, Thomson Reuters, Webometrics тощо) [7; 18].

Змістовне перетворення науково-дослідницької діяльності сукупності ВНЗ на оновлених засадах у ході здійснення діяльності ОДУ у сфері IP НДС СЗВО досліджених азійських країн передбачає чітке визначення засобів гарантування високого рівня якості вищої освіти (табл. 2).

На окрему увагу заслуговують особливості альтернативних підходів до фінансування діяльності ЗВО в країнах Азії:

1. Державні університети фінансуються виключно через державний бюджет. Модель державного фінансування вищої освіти за рахунок податкових надходжень функціонує у багатьох країнах континентальної Західної Європи, а також у Великобританії (протягом більшої частини ХХ ст.). У деяких варіантах цієї моделі університетів здійснюють збір цільових коштів, наприклад для реєстрації та експертизи, харчування та проживання, забезпечуючи при цьому безкоштовне навчання. Так, наприклад, у Шрі-Ланці державні університети надають безкоштовну освіту, але студенти повинні платити символічну плату

за реєстрацію та іспити, а також за поселення в студентських гуртожитках.

2. Друга модель фінансування вищої освіти реалізується за рахунок комбінування витрат уряду та внесків

студентів. Ступінь поділу витрат і субсидій у різних країнах, а іноді навіть усередині країн, суттєво різняться. У Південній Азії ця модель зустрічається в Індії, де студенти платять за вищу освіту, хоча вартість навчання суб-

Таблиця 1

## Засоби та зміст ДР-діяльності ПВНЗ окремих країн Азії

Країна	Регулювання	
	Засоби	Зміст
Афганістан	Закон про регулювання вищої освіти (2006 р.), супроводжуючі закони і методичні рекомендації	Регулювання державної вищої освіти та запровадження реєстраційних/ліцензійних критеріїв та вимог
	Проект методики оцінювання результатів діяльності ЗВО	Визначення вимог та гарантій надання приватними ЗВО базових послуг у сфері освіти
	Статус комерційних ЗВО	Розширення прав та удосконалення діяльності
Шрі Ланка	Функціонування під наглядом Інвестиційного комітету	Забезпечення діяльності декількох закордонних провайдерів послуг вищої освіти
	Розрізнення некомерційних та комерційних ЗВО	Забезпечення функціонування обох різновидів ЗВО
Малайзія	Закон про приватну вищу освіту (1996 р.)	Детальне регулювання приватних ЗВО
	Статус комерційних ЗВО	Розширення прав та вдосконалення діяльності
	Державно-приватне партнерство (ДПП)	Паралельне функціонування закордонних університетів та національних коледжів, які здійснюють діяльність за провідної регулюючої ролі зарубіжних провайдерів освітніх послуг
Тайланд	Закон про приватну вищу освіту (1969 р.)	Регулювання приватних ЗВО засобами обмеження діяльності у порівнянні з державними
	Регулювання з боку міністерства	Регулювання та методичне забезпечення дотримання вимог Закону про приватну освіту (обмеження та регламентація діяльності ПВНЗ)
	Подвійний статус приватних ЗВО	Не припускається комерціалізація ЗВО, але дозволяється досягнення «30 відсотків доходу» для ліцензування та заохочення інвестицій
Китай	Загальне регулювання	Носить обмежений характер і припускає достатній рівень конкуренції. Варіює для різних провінцій та періодів навчання
	Подвійний статус приватних ЗВО	Не припускається комерціалізація ЗВО, але дозволяється досягнення «раціонального рівня доходу»; дозволяється комерціалізація тренувальних установ
	Закон про приватну освіту (2002 р.)	Обов'язково є діяльність наглядової ради ЗВО з чисельністю не менше п'яти осіб; установа ідентифікується з іменем голови наглядової ради
	ДПП	Паралельне функціонування закордонних університетів та національних коледжів, які здійснюють діяльність за провідної регулюючої ролі зарубіжних провайдерів освітніх послуг
Індонезія	Загальні правила	Урядові гарантії високого ступеня незалежності
Філіппіни	Статус приватних ЗВО	Безпосередній дозвіл на функціонування і розширення мережі закладів

Таблиця 2

## Засоби гарантування якості діяльності ПВНЗ окремих країн Азії

Країна	Методи гарантування якості	
	Засоби	Зміст
Афганістан	Гарантування якості та проведення акредитації з боку Національної агенції забезпечення якості вищої освіти (НАЗЯВО)	ЗВО здійснюють самооцінювання процесу забезпечення якості освітніх послуг
Шрі-Ланка	Акредитація НАЗЯВО	Незначна кількість ЗВО, що присвоюють кваліфікацію фахівця
Малайзія	Забезпечення якості	Заклади повинні отримати дозвіл на діяльність від Національного акредитаційної ради; державні університети підлягають регулярним процедурам аудиту НАЗЯВО
Таїланд	Забезпечення якості та акредитація	Приватні ЗВО підлягають процедурі обов'язкової акредитації з боку НАЗЯВО кожні п'ять років; державні та приватні ЗВО послуговуються аналогічними стандартами
Китай	Акредитація	Підвищення рівня автономії та легітимності (одночасно з якістю діяльності) для кількості ЗВО, що постійно скорочується

сидується урядом Індії, а також у Відкритому університеті Шрі-Ланки, де студентами покривається частина вартості навчання.

3. Третя модель фінансування вищої освіти за дуальним підходом до оплати навчання. У разі її реалізації частина студентів навчається в державних університетах безкоштовно, тоді як можливість навчатися на платних місцях надається тим студентам, до яких висуваються мінімальні вимоги для вступу, які не отримують необхідної кількості балів для навчання за рахунок бюджету, але можуть заплатити за нього власними коштами. Підхід використовується у низці колишніх комуністичних країнах, включаючи Китай.

4. Четверта модель фінансування вищої освіти поєднує в собі можливості безкоштовного навчання і платного освоєння окремих програм. У разі реалізації цієї моделі деякі ВНЗ та освітні програми доступні без плати за навчання, тоді як за інші стягується плата. Остання група, як правило, містить більше ринкових інститутів і програм, чий випускники мають чудові економічні перспективи. У Південній Азії Шрі-Ланка використовує таку модель післявузівської освіти в державних університетах, коли для деяких аспірантів і дослідників навчання пропонується безкоштовно, тоді як інші аспіранти вносять плату за навчання.

5. П'ята модель фінансування вищої освіти передбачає відтермінування плати за навчання. Студенти мають можливість внести плату за своє навчання після того, як вони завершили свої дослідження і знайшли роботу. Деякі розвинені країни, включаючи Австралію та Англію, використовують елементи цієї моделі фінансування вищої освіти. Модель може бути ризикованою для країн, що розвиваються, які не мають культури погашення кредитів на навчання. Крім того, у країнах, що розвиваються, випускників важко відстежити, особливо якщо вони працюють за кордоном, так що погашення кредитів на навчання може бути серйозною проблемою.

6. Шоста модель фінансування вищої освіти полягає у стягненні вступних внесків за навчання від студентів в університетах. Низка розвинених країн, а також країн, що розвиваються, таких як Англія, Китай, Малайзія, Таїланд, США і В'єтнам, використовує цю модель. Вона забезпечує університетам значну автономію, включаючи можливість установлювати зарплату викладачам, а також призначати чисельність співробітників на розсуд вузу. Вона також може забезпечити значну гнучкість у плані відкриття нових курсів і програм навчання. Крім задоволення традиційних аналітичних потреб ОДУ, моніторинг та аудит показників функціонування НДС СЗВО також виступають елементами регулювання діяльності ВНЗ на мезоекономічному рівні – регіональних освітніх комплексів, громадських об'єднань університетів (наприклад, гуманітарних, технічних), інноваційно-освітніх кластерів (ІОК), технопарків, технологічних платформ тощо.

Ще однією суттєвою особливістю азійського досвіду державного регулювання IP НДС СЗВО є поліваріантні методи державно-приватного партнерства (ДПП) у сфері вищої освіти. Конкретними заходами сприяння системі ДПП країн Азії, що можуть успішно використовуватись у процесі організації діяльності ВНЗ України, є:

1. Надання фінансових грантів або субсидій для здійснення капітальних витрат на будівництво університетських приміщень та придбання/встановлення обладнання. Цей захід здатен забезпечити потужне стимулювання процесів створення або розширення приватних ВНЗ, адже капітальні витрати на будівництво об'єктів і придбання обладнання, як правило, вимагають значного вкладання

коштів. Земля, на якій зводяться будівлі ВНЗ, може бути переданою їм на умовах довгострокової оренди або власного володіння. Некомерційні приватні ВНЗ могли б у такому разі отримати певні переваги, оскільки такі установи частіше оперують меншими фінансовими ресурсами порівняно з комерційними закладами.

2. Виплата субсидій на оренду приміщень. Такі субсидії можуть відігравати ключову роль у стимулюванні приватних ВНЗ у містах і населених пунктах, де доступна земля є дефіцитним і дорогим товаром. Такий підхід забезпечує зниження витрат на експлуатацію навчальних закладів, а також виступає стимулом для створення або розширення таких установ.

3. Надання грантів або субсидій студентам, що навчаються в приватних ВНЗ. Гранти і субсидії можуть надаватися у вигляді стипендій, ваучерів або кредитів. Такий захід сприятиме або зниженню поточної плати за навчання і витрат на проживання для студентів (стипендії, ваучери) або їх відтермінуванню (кредити). Ця ініціатива здатна збільшити конкуренцію серед приватних ВНЗ, адже студенти, які отримують грант або субсидію, можуть за особистими уподобаннями обирати заклад для навчання. Конкуренція також сприятиме підвищенню ефективності діяльності державних ВНЗ за умови, що студенти мають право використовувати цю фінансову вигоду, обираючи між двома різновидами установ.

4. Посадження проживання в студентських містечках ВНЗ із заняттям сучасними видами економічної діяльності. Наприклад, варіантом може бути реалізація моделі місцевого/іноземного партнерства у сфері інформаційних технологій і комунікацій, що пов'язане зі створенням фірм із надання інформаційних технологій або комунікаційних послуг. Іншим варіантом може бути заняття комерцією або торгівлею. Діяльність у цьому напрямі могла б сприяти розширенню сектору вищої освіти, а також більш тісно пов'язати ВНЗ з економічно привабливими інвестиціями. Ця модель реалізується в таких країнах, як Малайзія і Південна Корея, де отримується обоюдно вигідна вигода як для сектору реальної економіки, так і для сфери вищої освіти.

5. Фінансування державою наукових досліджень, що здійснюються приватними ВНЗ. На загальних засадах викладачі та дослідники з науковими ступенями (відділення, факультети) приватних університетів вступають у конкуренцію за здобуття дослідницьких грантів з інституціями університетів державних. Такий підхід забезпечує досягнення суттєвих здобутків не лише у сфері дослідницької діяльності, але й у сфері викладання. Модель співпраці здатна потужно стимулювати приватні ВНЗ на шляху їх перетворення у центри передового досвіду в довгостроковій перспективі.

**Висновки.** Необхідними умовами ефективного управління процесно-орієнтованим підходом до нарощування інвестиційної привабливості сектору науково-дослідницької діяльності ВНЗ України, що повною мірою відповідає сучасним реаліям обмеженого фінансування за рахунок коштів державного бюджету та необхідності краутфандингу за рахунок коштів приватних інвесторів, визначено: використання обов'язкових процедур оцінювання загальної ефективності кожної новації, що розроблена ВНЗ; розрахунок комерційної ефективності для ВНЗ у цілому та її конкретних розробників; визначення організаційно-економічного механізму запровадження новації; встановлення рівня комерційної ефективності інвестиційного проекту (ІП) для замовника; оцінювання ступеня ймовірності реалізації варіантів підтримки ІП; написання бізнес-плану реалізації потенційно прибуткового процесу інвестування комерційної новації.

Певні особливості притаманні процесам державного регулювання ІР НДС СЗВО в разі участі ВНЗ у розвитку технологічних платформ (ТП). Концентруючи інтелектуальні зусилля та фінансові кошти фінансових агентів – бюджетних установ та фінансово-промислових груп/приватних структур – на пріоритетних, «фокусних» технологіях, що розвиваються в рамках ТП, ОДУ отримують можливість непрямого регулювання їх діяльності шляхом застосування фінансових методів, важелів, нормативно-правового впливу та інформаційно-методичного забезпечення. Основним механізмом залучення коштів інвесторів недержавного сектору при цьому виступає ДПП,

значний позитивний досвід використання якого зосереджено в азійських країнах.

Фінансовий механізм комерціалізації результатів інноваційної діяльності в разі участі ВНЗ у діяльності інноваційно-освітніх кластерів (ІОК), як на стадії реалізації НДДКР, так і на стадії start up, передбачає створення інноваційного виробничого підприємства з розмежуванням джерел залучення і повернення коштів. Особливості фінансового механізму регулювання участі ВНЗ у функціонуванні ІОК визначаються особливостями методів залучення коштів. Такою ж різноманітністю відрізняються варіанти їх повернення.

#### Список використаних джерел:

1. Амоша О. Сучасні підходи щодо здійснення взаємодії академічної науки, освіти і промислового виробництва [Текст] / О. Амоша, А. Землянкін, Г. Моїсєєв // Економіка і держава. – 2007. – № 3. – С. 4-7.
2. Антошкіна Л. І. Економіка вищої освіти: тенденції та перспективи реформування / Л. І. Антошкіна. – К.: ВД “Корпорація”, 2005. – 368 с.
3. Боголіб Т. М. Фінансове забезпечення розвитку вищої освіти і науки в трансформаційний період / Т. М. Боголіб. – К.: Освіта України, 2006. – 324 с.
4. Грішнова О. А. Людський капітал: формування в системі освіти і професійної підготовки: монографія / О. А. Грішнова. – К.: „Знання”, 2001. – 254 с.
5. Економічний вимір конкурентоспроможності вищої освіти: Моногр. [Текст] / Н. І. Верхоглядова, О. М. Чередищенко, В. Ю. Венгерова, Н. А. Іванникова. – Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2005. – 172 с.
6. Каленюк І. С. Розвиток вищої освіти та економіка знань: Монографія [Текст] / І. С. Каленюк, О. В. Куклін. – К.: Знання, 2012. – 343 с.
7. Левченко А. Современные тенденции экономического регулирования инновационного развития системы высшего образования [Текст] / А. Левченко, Х. Хаидура // Administrarea Publica. – 2015. – №4(88). – С.70-74.
8. Романовський О. О. Інноваційна діяльність дослідницьких підприємницьких університетів США: Монографія / О. О. Романовський. – К.: Вид-во КНУТД, 2012. – 134 с.
9. Україна у вимірі економіки знань [Текст] / за ред. В. М. Гейця; Інститут економіки та прогнозування НАН України. – К.: „Основа”, 2006. – 592 с.
10. Alden, J., & Lin, G. (2004). Benchmarking the Characteristics of a World-Class University: Developing an International Strategy at University Level. London: Leadership Foundation for Higher Education, 2004.
11. Altbach, Ph.G. (2003). The Costs and Benefits of World-Class Universities: An American’s Perspective. Hong Kong: Chinese University of Hong Kong.
12. Becker, G.S. (1962). Investment in Human Capital: A Theoretical Analysis. Journal of Political Economy, 70, 5, 2, 9-49.
13. Birks, A.-E. (2012). Research clusters as a determinant of Research University Development. The Journal of Research Administration, 44(2).
14. Europe 2020 indicators – research and development. Retrieved from: [http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Europe\\_2020\\_indicators\\_-\\_research\\_and\\_development](http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Europe_2020_indicators_-_research_and_development).
15. Fielden, J. (2008). Global Trends in University Governance. Education Working Paper Series, HDNED, The World Bank, Washington D.C.
16. Gibbons, M., Limoges, C., & Nowotny H. et al. The New Production of Knowledge: Science and Research in Contemporary Societies. London: SAGE.
17. Higher education in Afghanistan (August 2013). An Emerging Mountainscape. The World Bank. South Asia Region. Washington, D.C. Retrieved from: <http://www.baag.org.uk/sites/www.baag.org.uk/files/resources/attachments/WB%20Afghan%20Higher%20Education%202013.pdf>.
18. Levchenko, O.M., & Haidoura H.M. (2015). Theory and practice of the financial regulation relevant to innovative development of high school. International Journal of Management (IJM), 6, 10. Retrieved from: <http://www.iaeme.com/IJMissues.asp?JType=IJM&VType=6&IType=10>.
19. Merten, A. (2008). Building a Global University. The Future of the research University: Meeting the Global Challenges of the 21st Century. kauffman.org. Retrieved from: [http://www.kauffman.org/~media/kauffman\\_org/research%20reports%20and%20covers/2008/11/planck\\_book\\_110408.pdf](http://www.kauffman.org/~media/kauffman_org/research%20reports%20and%20covers/2008/11/planck_book_110408.pdf).
20. Science, Research and Innovation performance of the EU (2016). Directorate-General for Research and Innovation. Retrieved from: [http://www.ewi-vlaanderen.be/sites/default/files/science\\_research\\_and\\_innovations\\_performance\\_of\\_the\\_eu.pdf](http://www.ewi-vlaanderen.be/sites/default/files/science_research_and_innovations_performance_of_the_eu.pdf).

**Анотація.** Стаття посвячена обобщению теоретических положений, методических подходов и научно-практических рекомендации по формированию и использованию механизма государственного регулирования (ГР) исследовательской деятельности высших учебных заведений Украины с учетом опыта азиатских стран. Исследованы теоретические основы инновационного развития системы учреждений высшего образования (ГР СУВО), определены классификационные признаки действующих форм и моделей ГР деятельности их научно-исследовательского сектора (НИС), обобщенно особенности международного опыта ГР ИР НИС СУВО в условиях перехода к глобальной модели постиндустриальной экономики знаний. Обосновываются стратегические направления ИР НИС СУВО на межрегиональном уровне; разрабатываются предложения по совершенствованию организационно-экономических основ механизма осуществления этого процесса на мезоэкономическом уровне национальной экономики; определяются условия

финансового лидерования инновационно активных ВУЗ и разрабатывается процессно-ориентированная модель финансирования разработок и исследований с привлечением азиатского опыта использования рычагов ГР ИР НИС СУВО.

**Ключевые слова:** механизм регулирования, формы и методы государственного регулирования, исследовательский сектор учебных заведений системы высшего образования

**Summary.** The purpose of this publication is to generalize and deepen the scientific approaches to defining the essence of the state regulation of the research sector of the higher education institution (SR RS HEI); to develop the classification of the forms and models of the SR RS HEI; to summarize the current Asian state experience of using forms of the SR RS HEI to use it in the economy of Ukraine. The theoretical bases of the innovative development of the system of higher education institutions (ID SHEI) are investigated, the classification criteria of the applicable forms and models of the state regulation of the practice of their scientific research sector (SRS) are defined, the peculiarities of the international experience of the state regulation of the ID SHEI in terms of the transition to the global model of the post-industrial knowledge economy are generalized. The strategic directions of the ID SRS SHEI at the regional level; the suggestions for the improvement of the organizational and economic foundations of the mechanism of the implementation of this process on the mesoeconomic level of the national economy were worked out; the conditions of the financial leading of the innovation-active universities were defined and the process-oriented Asian model of financing the research and development involving levers of the tax regulation of the ID SRS SHEI was done.

**Key words:** regulation mechanism, forms and models of state regulation, research sector of the higher education institution

УДК 339.138

**Хорошун В. В.**

*кандидат економічних наук, доцент,  
доцент кафедри економіки та інформаційних технологій  
Запорізької державної інженерної академії*

**Качуровський Д. В.**

*студент  
Запорізької державної інженерної академії*

**Khoroshun V. V.**

*Candidate of Economic Sciences, Docent,  
Docent of Economics and Information Technology  
Zaporozhye State Engineering Academy*

**Kachurovsky D. V.**

*Student  
Zaporozhye State Engineering Academy*

## СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ДО ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРИЙНЯТТЯ МАРКЕТИНГОВИХ РІШЕНЬ У СУЧАСНИХ УМОВАХ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

### SYSTEMATIC APPROACH TO EVALUATING THE EFFECTIVENESS DECISION MAKING IN MODERN MARKETING TERMS OF ENTERPRISE

**Анотація.** Статтю присвячено дослідженню підходів до оцінки ефективності маркетингової діяльності підприємства. Розглянуто процес організації маркетингової діяльності, основні принципи та завдання маркетингової діяльності на підприємстві. Доведено доцільність використання системного підходу відповідно до динамічних умов зовнішнього середовища. Обґрунтовано напрями та методи оцінки ефективності прийняття маркетингових рішень. Сформульовано напрями вдосконалення організації маркетингової діяльності на підприємстві.

**Ключові слова:** маркетингова діяльність, ефективність, маркетингова політика, управління, маркетинговий контроль, системний підхід, прийняття рішень.

**Постановка проблеми.** У сучасних умовах успіх підприємств передусім залежить від їх маркетингової діяльності, оцінка ефективності якої є основною функцією маркетингового управління. Основним призначенням оцінки є цілеспрямований вплив економічних, інформаційних, організаційних, технологічних та функціональних заходів на розвиток і підвищення якості функціонування об'єкта оцінки.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Питання співвідношення результативності й ефективності маркетингової діяльності є актуальними. Вагомий науковий внесок у розвиток методології оцінки ефективності маркетингової діяльності зробили такі вітчизняні та зарубіжні вчені, як: Ф. Котлер, П. Дойль, М. Конишева, Г. Армстронг, Л. Балабанова, Н. Мойсеєва, Е. Патрушева, Д. Шульц, В. Шаповалов та ін.